

Brüssel, 16. mai 2023
(OR. en)

9260/23

CULT 62
RELEX 580
JAI 601
COEST 308
ASIM 58
AUDIO 46
CIVCOM 123
COCON 32
COHAFA 50
COPS 238
IXIM 122
NDICI 12
PROCIV 28
VISA 99

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: Nõukogu järelused ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute kohta,

mille nõukogu (haridus, noored, kultuur ja sport) oma 16. mai 2023. aasta istungil heaks kiitis.

**NÕUKOGU JÄRELDUSED OHUS OLEVATE JA ÜMBER ASUMA SUNNITUD
LOOVISIKUTE KOHTA**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TUNNUSTADES

1. ülemaailmsetes¹ ja piirkondlikes² inimõigusi käsitlevates õigusaktides sätestatud loomingu- ja kultuuriliste õiguste tähtsust inimväärikuse, kultuurilise mitmekesisuse, pluralismi, demokraatia ja kultuuri sisemise väärtuse säilitamisel;
2. rahvusvaheliste organisatsioonide töö olulisust kunstilise eneseväljenduse vabaduse valdkonnas, pidades silmas näiteks UNESCO-t, kelle 2005. aasta konventsioonis tunnustatakse vajadust võtta meetmeid kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitseks eelkõige olukorras, kus kultuuri väljendusvorme võib ähvardada kadumine või oluline kahjustamine,³ ning Euroopa Nõukogu,⁴ eelkõige seoses tema manifestiga kunsti ja kultuuri väljendusvabaduse kohta digiajastul;

¹ Muu hulgas inimõiguste ülddeklaratsioon (mille vastuvõtmisest möödub 2023. aastal 75 aastat) artikkel 27 ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti artikkel 15.

² Muu hulgas Euroopa Liidu põhiõiguste harta.

³ Kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitset ja edendamist käsitlev 2005. aasta UNESCO konventsioon.

⁴ Tuginedes Euroopa inimõiguste konventsioonile, on Euroopa Nõukogu avaldanud aruande kunstilise vabaduse kohta ning manifesti väljendusvabaduse kohta kunsti ja kultuuri vallas digiajastul, milles muu hulgas märgitakse, et väljendus- ja kunstivabaduse piirangud mõjutavad kogu ühiskonda, jättes selle ilma mitmekesisusest ja demokraatliku protsessi elujõulisusest.

3. Euroopa Ülemkogu 15. detsembri 2022. aasta ja 9. veebruari 2023. aasta järeldusi, milles korraldatakse, et ülemkogu mõistab resoluutselt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu, kinnitatakse taas liidu täielikku toetust Ukraina sõltumatussele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides,⁵ ning korraldatakse kohustust tugevdada põgenike toetamist;⁶
4. Euroopa Parlamendi resolutsiooni kultuurialase solidaarsuse kohta Ukrainaga, milles väljendatakse siirast solidaarsust loovisikutega,⁷ kuna kunstil ja kultuuril on Ukraina tervendamisel ja ülesehitamisel oluline roll, ning tundes erilist heameelt nende Ukraina kunstnike ja loovisikute tegevuse üle, kes on oma loominguga tegeledes Venemaa sissetungile vastu astunud;⁸
5. ELi kultuurivaldkonna töökava aastateks 2023–2026,⁹ mis sisaldab mitmeid meetmeid¹⁰ seoses ohus olevate¹¹ ja ümber asuma sunnitud loovisikutega;

⁵ EUCO 34/22.

⁶ EUCO 1/23.

⁷ Mõiste „loovisik“ määratlus on esitatud II lisas.

⁸ Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2022. aasta resolutsioon kultuurialase solidaarsuse kohta Ukrainaga ja ühise erakorralise reageerimismehhanismi kohta kultuurielu taastamiseks Euroopas (2022/2759(RSP)).

⁹ Nõukogu resolutsioon ELi kultuurivaldkonna töökava kohta aastateks 2023–2026 (ELT C 466, 7.12.2022).

¹⁰ St kunstivabadus, kultuuripärandi säilitamine ja kohalike kultuuri- ja loomesektorite mõjuvõimu suurendamine Ukrainas ning kultuuri ja kultuuritöötajaid roll demokraatia ja inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel ebakindlas olukorras.

¹¹ Mõiste „ohus olevad loovisikud“ määratlus on esitatud II lisas.

VÖTTES ARVESSE, ET

6. loovisikutel on kogu maailmas oluline roll ühiskonna ja inimeste elus, arengus ja vastupanuvõimes ning nad peaksid saama oma tööd teha, säilitades samal ajal loovuse ja väljendusvabaduse;
7. loovisikuid tuleks seetõttu vastavalt kehtivatele normidele kaitsta selle eest, et neid ei ohustaks oma loometöö tõttu ähvardused ja vägivald;
8. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on ühtlasi rünnak Ukraina kultuurilise identiteedi vastu ning et kultuuriline mõõde mängib Ukraina toetamise eri vormides olulist rolli;

RÕHUTADES

9. kõigi ja eelkõige naissoost loovisikute julgust ja otsustavust, kes teevad oma hääle kuuldavaks kultuuri kaudu, et edendada ühiskonnas õiglust ja rahumeelsust, vabadust ja demokraatiat ning seista vastu sõjale, tagakiusamisele ja sallimatusele;
10. eksiilis elavate loovisikute nii ajaloolist kui tänast olulist rolli rahu, vastastikuse mõistmise, vabaduse, demokraatia ja kultuurilise mitmekesisuse edendamisel ning seda, kui oluline on anda ohus olevatele ja ümber asuma sunnitud loovisikutele võimalus jätkata oma loometööd ja olla jätkuvalt tunnistajaks käimasolevatele sündmustele;
11. seda, et loovisikud ei saa enam turvaliselt jätkata oma loometööd maailma sellistes riikides, kus demokraatlikud väärtused on alla surutud või keelatud; siia hulka kuuluvad Venemaa ja Valgevene loovisikud, kes on režiimi suhtes kriitilised ja keda seetõttu eriti ähvardatakse ja taga kiusatakse;
12. seda, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on vallandanud Ukraina kodanike ulatusliku sundrände ja humanitaarkriisi ulatuses, mida Euroopas ei ole pärast teist maailmasõda esinenud, millel on tohutu mõju, sealhulgas loovisikutele ja nende sõnavabadusele, ning mis on taas rõhutanud vajadust selle järele, et Euroopa oleks asjakohaste institutsiooniliste ja õigusraamistike kaudu valmis pakkuma ohus olevatele ja ümber asuma sunnitud loovisikutele toetust nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaste institutsiooniliste ja õigusraamistike kaudu;

PEAB TERVITATAVAKS

13. meetmeid, mida EL ja selle liikmesriigid on võtnud, et pakkuda ohutut paika¹² loovisikutele, sealhulgas loomevaldkonna üliõpilastele ja sõltumatutele ajakirjanikele,¹³ kes põgenevad Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja eest, ning algatusi, mida on sõjast mõjutatud Ukraina loovisikute toetamiseks tehtud programmi „Loov Euroopa“¹⁴ raames ning Ukraina loomevaldkonna üliõpilaste toetamiseks programmi „Erasmus+“ raames;

KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES ASJAKOHADEL TASANDITEL NING ASJAKOHADE INSTITUTSIOONILISTE JA ÕIGUSRAAMISTIKE KAUDU

14. kaaluma täiendavate meetmete võtmist, et suurendada suutlikkust pakkuda maailma eri osadest pärit ohus olevatele ja ümber asuma sunnitud loovisikutele ohutuid paiku ja nn pagulaslinnu,¹⁵ ning aitama kaasa selliste loovisikute võrgustike loomisele;
15. kaaluma vajaduse korral loomeresidentuuride kohandamist hädaolukorra elukohaks, võttes arvesse ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute, sealhulgas Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast mõjutatud loovisikute vajadusi;
16. kaaluma pikaajalise ja tervikliku lähenemisviisi kohaldamist ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute ja nende perekondade vastuvõtmisel, täiendades esmase vajaduse täitmist ehk ohutu paiga pakkumist võimalustega saada kohaliku kogukonna ja kultuurielu osaks ning jääda loometöös aktiivseks ja kuuldavaks, ning soodustama vastuvõtva riigi keele õppimist;

¹² Mõiste „ohutu paik“ määratlus on esitatud II lisas.

¹³ Vt näiteks nõukogu järeldused (2022/C 245/04) ajakirjanike ja muude meediatöötajate kaitse ja turvalisuse kohta, milles kutsutakse liikmesriike ja komisjoni toetama sõltumatuid ja eksiilis olevaid ajakirjanikke ja meediatöötajaid, eelkõige sellistes riikides nagu Ukraina, Valgevene ja Venemaa Föderatsioon.

¹⁴ Euroopa Komisjon, Ukraina loovisikute, kultuuri- ja loometöötajate ja -organisatsioonide toetamine.

¹⁵ Mõiste „pagulaslinnad“ määratlus on esitatud II lisas.

KUTSUB LIIKMESRIIKE, EUROOPA KOMISJONI NING LIIDU VÄLISASJADE JA
JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGET ESINDAJAT¹⁶ ÜLES OMA VASTAVATES
PÄDEVUSVALDKONDADES JA ASJAKOHASTEL TASANDITEL

17. pidama dialoogi Ukraina partneritega selle üle, kuidas jätkata Ukraina kultuuri- ja loomesektorite toetamist ning julgustama Ukraina kultuuri edendamist ELis Ukraina loovisikute, sealhulgas ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute ja kultuuriorganisatsioonide osalemisel, austades samal ajal täielikult kultuurisektori autonoomiat ja mitmekesisust;
18. võtma kõikide asjakohaste kanalite kaudu meetmeid, et toetada ja kaitsta loovisikute kunstivabadust ja õigusi kogu maailmas, sealhulgas õigust tegeleda loominguga ilma tsensuuri või hirmutamiseta;
19. jätkama ELis nende loovisikute toetamist, kes on ohus ja ümber asuma sunnitud, kuna neid mõjutavad rõhuvad režiimid või sõda, eelkõige Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, või kuna nad sellisele režiimile või sõjale oma vastuseisu väljendavad;
20. konsulteerima osalejatega, kes on pakkunud ohus olevatele ja ümber asuma sunnitud loovisikutele turvapaiku, enne UNESCO 2005. aasta konventsiooni¹⁷ perioodilisi aruandeid, ning vajaduse korral lisama nendesse aruannetesse ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute ohutute paikade küsimuse;

¹⁶ järgides asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõtet.

¹⁷ Kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitset ja edendamist käsitlev 2005. aasta UNESCO konventsiooni artikkel 9.

KUTSUB KOMISJONI NING LIIDU VÄLISASJADE JA JULGEOLEKUPOLIITIKA KÕRGET ESINDAJAT ÜLES

21. tegema kättesaadavaks põhjaliku ülevaate ajakohastatud teabest kahepoolse abi kohta, mida EL ja liikmesriigid annavad Ukrainale kultuuri- ja loomesektorites, sealhulgas ohus olevatele ja ümber asuma sunnitud Ukraina loovisikutele;
22. aitama kaasa võrgustike loomisele ning teabe, parimate tavade ja kogemuste vahetamisele nende liikmesriikide ja valitsusväliste osalejate vahel, kes toetavad ohus olevaid ja ümber asuma sunnitud loovisikuid;
23. toetama valdkondadevahelist riikideülest koostööd kunstivabaduse valdkonnas, sealhulgas toetama ohus olevate ja ümber asuma sunnitud loovisikute tegevust, võttes arvesse kogemusi, mis saadi seoses programmi „Loov Euroopa“ raames tehtud üleskutsega toetada Ukraina põgenikke ning Ukraina kultuuri- ja loomesektorit.

Viitedokumendid

- Euroopa Liidu põhiõiguste harta (2000/C 364/01).
- Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa demokraatia tegevuskava kohta COM/2020/790 final)
- Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. Euroopa Nõukogu lepingute sari 005, Euroopa Nõukogu, 1950
- Nõukogu järeldused ajakirjanike ja muude meediatöötajate kaitse ja turvalisuse kohta (ELT C 245, 28.6.2022, lk 5)
- Nõukogu resolutsioon ELi kultuurivaldkonna töökava kohta aastateks 2023–2026 (ELT C 466, 7.12.2022, lk 1)
- Euroopa Nõukogu kultuuriministrite konverentsi deklaratsioon „Meie tuleviku loomine: loovus ja kultuuripärand kui mitmekesise ja demokraatliku Euroopa strateegilised ressursid“, 1. aprill 2022
- Kultuuri- ja meediavaldkonna eest vastutavate Euroopa ministrite deklaratsioon Angersis toimunud kohtumisel, 2022. aasta redaktsioon
- Euroopa Komisjon, EL toetab Ukrainat kultuuri kaudu, 2022. aasta redaktsioon

- [Euroopa Ülemkogu 15. detsembri 2022. aasta järelused, EUCO 34/22](#)
- [Euroopa Ülemkogu 9. veebruari 2023. aasta järelused, EUCO 1/23](#)
- [Euroopa Ülemkogu 23. märtsi 2023. aasta järelused, EUCO 4/23](#)
- Euroopa Parlamendi 20. oktoobri 2022. aasta resolutsioon kultuurialase solidaarsuse kohta Ukrainaga ja ühise erakorralise reageerimismehhanismi kohta kultuurielu taastamiseks Euroopas (2022/2759(RSP))
- Euroopa Parlamendi 14. detsembri 2022. aasta resolutsioon Euroopa kultuurivaldkonna uue tegevuskava ja rahvusvaheliste kultuurisuhete ELi strateegia rakendamise kohta (2022/2047(INI))
- International Cities of Refuge Network, ICORN, *What is ICORN*, redigeeritud 2023 Link: <https://icorn.org/what-icorn> (viimati vaadatud 20. märtsil 2023)
- OECD, *Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine*, 2022. aasta redaktsioon
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/818, millega luuakse programm „Loov Euroopa“ (2021–2027) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1295/2013 (ELT L 189, 28.5.2021, lk 34)
- Kultuuri, kultuuripärandi ja maastiku juhtkomitee (CDCPP), Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt, keda toetab Levan Kharatishvili, *Manifesto on the Freedom of Expression of Arts and Culture in the Digital Era*, 2020. aasta redaktsioon

- Kultuuri, kultuuripärandi ja maastiku juhtkomitee (CDCPP), *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression*, 2023. aasta redaktsioon
- 2005. aasta UNESCO kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioon, 2015. aasta redaktsioon
- UNHCR, Ukraine Refugee Situation, 2022. aasta detsembri seisuga ajakohastatud andmed
- ÜRO Peaassamblee, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvaheline pakt, A/RES/2200, 1966
- ÜRO Peaassamblee, inimõiguste ülddeklaratsioon (UDHR). Peaassamblee resolutsioon 217 A(III), 1948

Mõisted

Käesolevates nõukogu järeldustes kasutatakse allpool määratletud mõisteid.

Loovisik: määratlust „loovisik“ tuleb mõista laialt, hõlmates kõiki Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määruse (EL) 2021/818, millega luuakse programm „Loov Euroopa“ (2021–2027) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1295/2013, artiklis 2 määratletud kultuuri- ja loomesektorite professionaalid.

Ohutu paik: mõistet „ohutu paik“ määratletakse võimalusena, mis antakse loovisikutele, kes on oma koduriigis ohus, et nad leiaksid kaitset ja saaksid soovi korral jääda piiratud aja jooksul teises kohas kunstiliselt aktiivseks.

Ohus olevad loovisikud: loovisikud, keda ähvardab relvastatud konflikt, tagakiusamine või rõhumine.

Hädaolukorra elukoht: koht ohus oleva loovisiku ajutiseks ümberpaigutamiseks, pakkudes majutust ja võimalusi jätkata oma tööd turvalises kohas. Hädaolukorra elukoha saab luua juba olemasolevate kunstiresidentuuriprogrammide abil või luues uusi kunstiresidentuure konkreetse eesmärgiga toetada relvastatud konflikti eest põgenevaid ja ümber asuma sunnitud loovisikuid.

Pagulaslinnad: rahvusvahelise pagulaslinnade võrgustiku (ICORN) kohaselt on pagulaslinnad kas linnad või piirkonnad, mis pakuvad ohus olevatele kirjanikele ja loovisikutele varjupaika, edendades väljendusvabadust, kaitstes demokraatlikke vabadusi ja edendades rahvusvahelist solidaarsust. ICORNi liikmelinnad pakuvad pikaajalist, kuid ajutist varjupaika neile, kes on ohus oma loometegevuse otsese tagajärjena¹⁸.

¹⁸ Rahvusvaheline pagulaslinnade võrgustik.